

V zámku a podzámčí – Božena Němcová

Božena Němcová

- 1820- 1862
- Narodena ve Vídni
- Rodným jménem Barbora Novotná později Panklová
- Řazena k pozdnímu romantismu nebo ranému realismu
- Dětství prožila v Ratibořicích
- Její babička- Marie Magdalena Novotná -> velký vliv a vzor pro dílo Babička
- V 17 letech byla na nátlak matky provdána za úředníka Josefa Němce- často se stěhovali, manželství nebylo šťastné (4 děti)
- Pobývala na Domažlicku -> poznávala venkovský život, lidové zvyky
- V 50. letech -> nedostatek financí, nešťastné manželství, zemřel jí nejstarší syn Hynek (tuberkulóza)
- V těchto letech začala psát babičku
  - Útěk z reality do světa vzpomínek (dětství, mládí, babička)
  - Na přání přátel, zachycení zvyků, tradic venkovského života
- Představitelka národního obrození (3. fáze – 1830- 1848)
- Pohřbena na Vyšehradě
- Další díla: Divá Bára, Moje vlast, V zámku a podzámčí
- Další autoři:
  - Karel Havlíček Borovský (Tyrolské elegie, Král Lávra)
  - František Ladislav Čelakovský (Ohlas písní českých)
  - Karel Jaromír Erben (Kytice, České pohádky)
  - Guy de Maupassant (Kulička)

Realismus

- 2. pol. 19. století
- 4. fáze národního obrození, počátky realismu v české literatuře
- hledání východiska z krize světa - důraz na národ, vychází z lidové tvorby a přetváří ji
- popis přírody, typy postav
- prolínání romantismu s realismem
  - pravdivý obraz skutečnosti, různorodost
- venkovská próza, idylické dětství, sny o lepším světě s harmonickými lidskými vztahy
- potřeba vlastenectví s funkcí literatury ve vztahu ke společnosti
- hájení demokratických zásad proti vládě a církvi
- všestrannost, typizace postav a prostředí, využití všech rovin jazyk

Název díla: V zámku a podzámčí

Literární směr, období: počátky realismu v české literatuře -2. pol. 19. stol

Čas: 19. století

Místo: malé městečko na Nymbursku

Literární druh: epika

Literární žánr: povídka (rozdělena do devíti kapitol a doslovu)

Forma psaní textu a vyprávěčská f.: próza, er-forma,

Jazyk:

Téma díla: život lidí v 19.stol., charakter lidí, společenské vztahy (za života B. Němcové)

Hl. myšlenka: poukázat na rozdělení společnosti do tří tříd (bohatí, střední bohatí, chudí), kontrast mezi živobytím v podzámčí a v zámku

Hlavní postava, charakteristika:

paní Karásková – vdova; její muž byl zedník a jednoho dne na něj spadlo lešení; je nemocná, bez pomoci okolí; dříve však bývala krásnou a šikovnou panskou

panna Klárka – pomocnice paní Skočdopolové, prostá venkovská dívka, pracovitá, upřímná, chodí jednoduše oblékaná, má dobré srdce – dává jídlo Vojtěchovi, miluje písaře Kalinu

Sára – bývala služebnou i jisté hraběnky, využila příležitosti a nechala se zaměstnat u paní Skočdopolové jako pomocnice s oblékáním, má na starost pejska Joliho, je nafoukaná, nehezká (krásné má pouze husté černé vlasy), manipuluje se svou paní, všemožně shání ženicha, nikdo ji nemá rád

Paní Skočdopolová – přemluvila manžela, aby koupil titul, nové jméno (páni ze Springelfeldu), nade vše miluje psíka Joliho a rozmazluje ho, nechává se ovládat Sárou a módními vlivy, ale v jádru má dobré srdce

pan Skočdopole – své ženě plní všechna přání, ale je rozumnější; utrácí méně peněz, nezavrhne chudinu, nepoužívá cizí podobu svého jména

Vojtěch – sirotek po vdově Karáskové, přišel o matku a bratra, ujali se ho Sýkorovi a později Skočdopolovi, je oddaný, hodný, skromný, vděčný za pomoc

paní Mária – klíčnice zámku; vdova; matka Klárinky

krejčí Sýkora – dříve měl hodně práce, později měl už velkou konkurenci a sotva se uživil; měl pět dětí a skromnou manželku

Děj:

Bohatí manželé Skočdopolovi koupili zámek, paní Skočdopolová si ke jménu nechala připojit "von Springenfeld" hraběcí titul, pořídila si anglického psíka Joliho, aby vypadala co nejurozeněji. O psíka se starala služebná Sára. Joli byl nepřiměřeně rozmazlován a krmen nejvybranějšími jídly. Na zámku žili ve velkém přepychu zatímco lidé v podzámčí žili ve velmi špatných podmínkách. Malému Vojtěchovi Karáskovi zemřel otec při práci. Jeho maminka se o něj a jeho ročního bratra Jozífa snaží postarat jak nejlíp může, i když nemají domov ani nic k jídlu. V podzámčí se rozšířila cholera, na kterou umírá Vojtěcha bratr a později i matka. Vojtěch se stává sirotkem, ale ujme se ho krejčí Sýkora se svojí ženou, který sám žije už pět dětí ale přijmou Vojtěcha a mají ho rádi stejně jako vlastní děti. Jednoho dne Joli utekl Sáře a Vojtěch ho našel a zachránil před vzteklým psem. V tu chvíli už je po Jolim velká schánka. Vojtěch ho zanechal zpátky paní na zámek. Paní za odměnu přijala Vojtěcha na zámek, aby dělal drobné práce a staral se o Joliho. Odnaučil ho návykům, kterými ho rozmazlovala Sára. Paní Skočdopolová vážně onemocněla. Díky této nemoci, Vojtěchovi a panu doktorovi změnila názor na

chudé lidi a dozvěděla se, jaká chudoba vládne v podzámčí. Začala se zasluhovat o větší blaho chudých. Zaslechla Sáru, jak ji pomlouvá, a uvědomila si, že jí Sára nepřeje nic dobrého, proto ji propustila. Začala si vážit prostších, ale charakternějších sloužících jako Klárky a její matky. Pan doktor hraběnce doporučí pobyt v Itálii aby se úplně vyléčila. Mezitím Vojta hodně četl a studoval, jelikož se chtěl stát dobrým lékařem a pomáhat těžce nemocným lidem. Rodina krejčího Sýkory se přestěhovala na zámek, a paní Sýkorová se stala klíčnicí. Než Paní Skočdoplová odjela, ujali se s manželem sirotka Emila a nechají postavit nemocnici, darují Vojtěchovi peníze na studium, povýší písaře Kalinu a požehnají sňatku s Klárkou a vystrojí jim velkou svatbu

Jazykové prostředky

- často využívá přímou řeč
- objevuje se zde lidový jazyk jako umělecký prostředek
- kniha je psána spisovnou češtinou, er-formou
- autorka používá knižních výrazů, přechodníků, v přímé řeči hovorových výrazů
- kniha je rozdělena na devět kapitol